

Datum 2017-11-23

FI Dnr 17-19998

Författare Avdelningen för Bankanalys

Finansinspektionen
Box 7821
SE-103 97 Stockholm
[Brunnsgatan 3]
Tel +46 8 408 980 00
Fax +46 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Stresstest för bedömning av kapitalplaneringsbufferten - specifik kalibrering av riskfaktorer och resultat i översyns och utvärderingsprocessen (ÖUP) 2017

Sammanfattning

Finansinspektionens stresstestmetod för att fastställa de största företagens kapitalplaneringsbuffertar är uppdelad i två delar

- en del som beskriver de övergripande metodvalen
- en del som beskriver den specifika kalibreringen av riskparametrarna.

De övergripande metodvalen redovisades i en beslutspromemoria som Finansinspektionen (FI) publicerade den 10 augusti 2016¹. Dessa kommer inte att förändras över tid. Den specifika kalibreringen av riskparametrar omvärderas däremot från år till år. I denna promemoria beskrivs den kalibrering som FI har använt i ÖUP 2017.

I den detaljerade metoden för kalibreringen 2017 har konfidensnivån i IRK-formeln sänkts från 98 procent till 97 procent, jämfört med den nivå som användes 2016. Detta innebär att kreditförlusterna blir något lägre jämfört med den kalibrering som användes 2016. Samtidigt har de riskparametrar som påverkar företagets räntenetto förändrats. Detta medför ett relativt sett mer negativt utfall för företagets räntenetto. De detaljerade metodvalen för stresstestet i ÖUP 2017 har också inneburit en något mer konservativ syn på operativa förluster under stress; schablonvärdet för förlusterna ökar från 2,5 procent till 4,0 procent av intjäningen i den uppdaterade kalibreringen.

¹ Se promemorian ”Stresstestmetod för bedömning av kapitalplaneringsbufferten” (FI Dnr 15-11526)
(http://www.fi.se/upload/43_Utredningar/40_Skrivelser/2016/stresstestmetod-pm-160810.pdf)

1. Bakgrund och övergripande metod

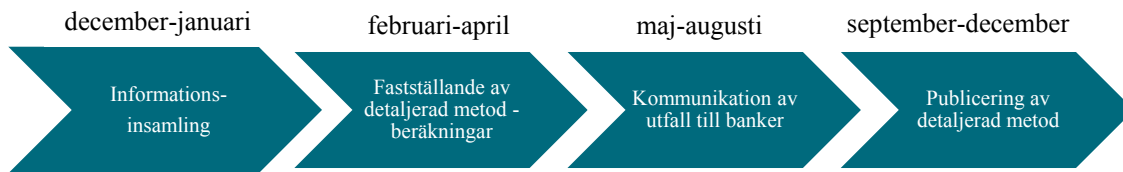
I FI:s övergripande metodval anges att kapitalplaneringsbufferten ska ha en sådan storlek att den åtminstone täcker de försämringar av kapitaltäckningen som svarar mot att företaget utsätts för en *svår men inte osannolik finansiell påfrestning*.

De övergripande metodvalen kommer inte att förändras från år till år. Det övergripande ramverket som har fastställts innebär att

- Stresstestet utgår från ett startläge med balansräkning och resultaträkning från företagens inrapporterade finansiella data och med ett antagande om statisk balansräkning.
- Stresstestet avser tre år och konstrueras genom förändringar i operativa parametrar utan makroekonomiska antaganden och där den största påfrestningen tillförs företagen under det första året.
- Den övergripande kalibreringen för den sammantagna effekten av förändringar av riskparametrar bedöms svara mot ett negativt finansiellt utfall för företagen som inträffar minst tre gånger per sekel, men inte mer än tio gånger per sekel.
- Utfallen av stresstestet kommer att beräknas genom en top-down-ansats. FI kommer själv att utföra de beräkningar som behövs för att beräkna utfallet från stresstestet baserat på periodiskt inrapporterad data eller en särskild informationsinhämtning.

Stresstestmetoden har använts för att beräkna storleken på kapitalplaneringsbufferten på konsoliderad nivå för de banker och kreditmarknadsföretag som för ÖUP 2017 har klassificerats i tillsynskategori 1 eller 2 (företagen)² av FI. De detaljerade metodvalen kommer att omvärderas varje år. De ingående riskfaktorerna kan behöva variera beroende på vilka företag som ingår i stresstestet och hur deras affärsmodeller och riskprofiler ändras. Den exakta kalibreringen av stressnivån för riskfaktorerna behöver dessutom anpassas till konjunkturen och risknivån i det finansiella systemet. FI avser att redovisa den detaljerade kalibreringen av riskparametrarna i efterhand. Figuren nedan visar tidsschemat för den årliga stresstestprocessen.

² Företagen i tillsynskategori 1 och 2 i ÖUP 2017 var Nordea, Svenska Handelsbanken, Swedbank, Skandinaviska Enskilda Banken, SBAB, SEK, Kommuninvest, Länsförsäkringar Bank, Landshypotek och Skandiabanken.

Denna text beskriver de detaljerade metodvalen som har använts i ÖUP 2017.

2. Specifik kalibrering av riskfaktorer 2017

2.1 Stress av intjäning

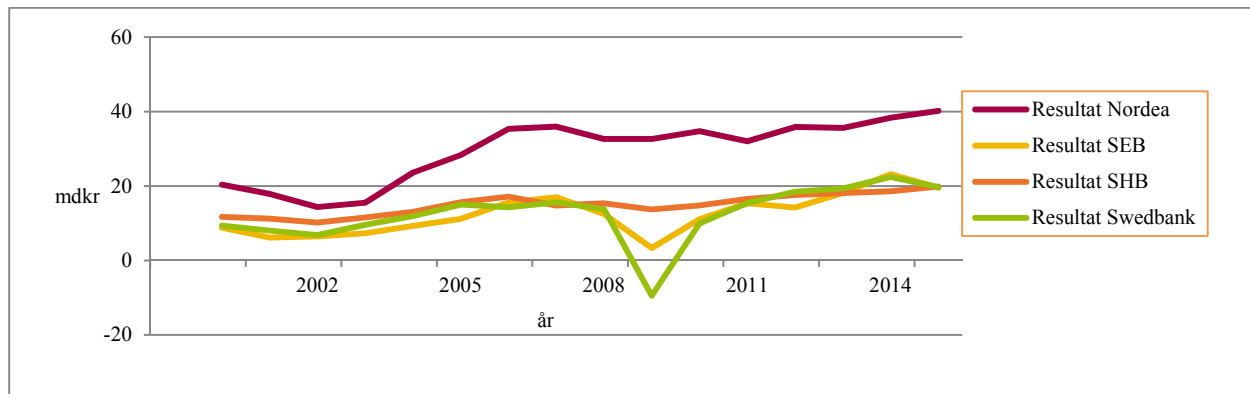
Den specifika kalibreringen av riskparametrar för intjäningen³ inom ÖUP 2017 innebar stress av företagets räntenetto, provisionsnetto och finansiella nettoresultat.

2.1.1 Underliggande intjäning

Stresstestet utgick från ett startläge med en balansräkning och resultaträkning från företagets inrapporterade finansiella data för fjärde kvartalet 2016. Företagens motståndskraft mot finansiell stress beror i hög utsträckning på intjäningsförmågan. Det är viktigt att det ingående resultatet är representativt för den underliggande intjäningsförmågan. Justeringar av redovisad vinst bör göras för eventuella tillfälliga effekter i balansräkningen, till exempel kapitaltillskott, goodwill eller väsentliga avyttringar av tillgångar. Figur 1 visar att storbankernas vinst före skatt har varierat relativt mycket över tid, även om skillnaden mellan resultaten närliggande år har varit liten under de senaste åren. FI utgick från företagets intjäning helåret 2016 för skattningar av företagets stressade resultat i stresstestet 2017⁴.

³ Intjäningen definieras som summan av företagets räntenetto, provisionsnetto, finansiella netto, övriga nettorörelseintäkter minus administrationskostnader.

⁴ För finansiella grupper beräknas intjäningen från FINREP: "Total operating income,net" – "Administrative expenses" och för övriga från Standardrapporten: "Resultat före kreditförluster".

Figur 1. Resultat före skatt för de fyra storbankerna åren 2000-2015 (mdkr).

2.1.2 Stress av räntenetto

FI använder inrapporterade data rörande räntebindningstider för tillgångar och skulder för att beräkna effekten på företagens räntenetto av förändringar i olika slags räntor.

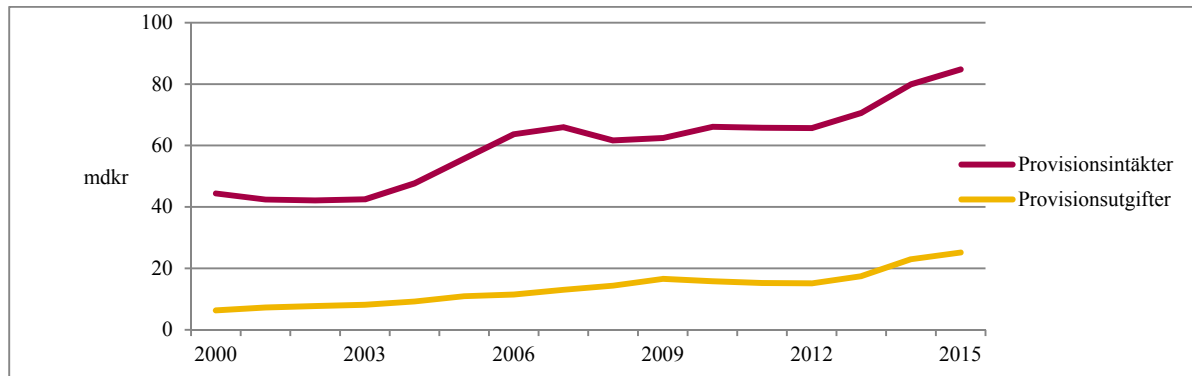
De scenarier som studerades var:

- Förändringar i den allmänna marknadsräntan. Effekten på företagens räntenetto av två scenarier analyserades: en parallellförskjutning uppåt om 100 baspunkter och en parallellförskjutning nedåt på 50 baspunkter. Med tanke på de generellt sett mycket låga marknadsräntorna gjordes scenarierna asymmetriska; räntan ändrades mindre i scenariot där räntan sjunker ytterligare. Av dessa scenarier valdes det som har mest negativ effekt för respektive företag.
- En ökning av företagens egen finansieringskostnad för marknadsfinansiering med 50 baspunkter. Denna stress har antagits vara idiosynkratisk och endast drabba det enskilda företaget, med följd att den ökade kostnaden för finansieringen inte har kunnat föras vidare till företagets slutkunder.

Sammantaget speglar räntescenariot företagens ränterisker och liknar de metoder och scenarier som användes av Europeiska bankmyndigheten (EBA) för stresstestet av europeiska banker under 2016. Till skillnad mot FI:s stresstest i ÖUP 2016 innebär den uppdaterade kalibreringen av räntestressen inga antaganden om förändringar av den generella kreditspreaden.

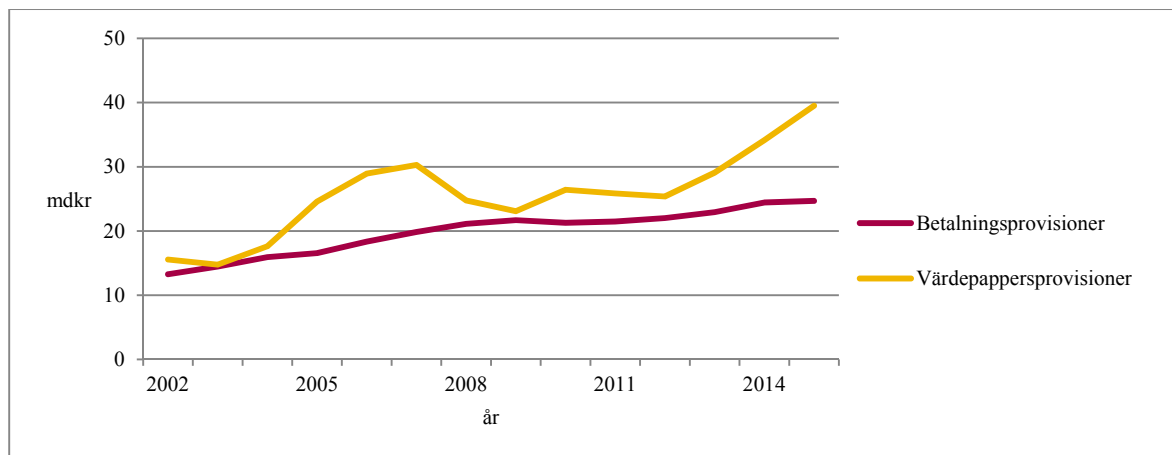
2.1.3 Stress av provisionsnetto

Under den senaste finansiella krisen 2007–2009 backade provisionsnettot relativt den långsiktiga trenden med 10–20 procent för de fyra storbankerna. Detta berodde främst på att utgifterna fortsatte öka, medan intäkterna minskade eller var oförändrade (figur 2).

Figur 2. Totala provisionsintäkter och utgifter för de fyra storbankerna 2000-2015 (mdkr).

I det historiska materialet syns även en tydlig skillnad på förändringen i provisionsintäkter beroende på hur konjunkturkänslig källan till intäkten är (figur 3). Intäkterna från betalningstjänster, bland annat korttjänster, varierar betydligt mindre från år till år jämfört med intäkter från värdepapperstjänster.

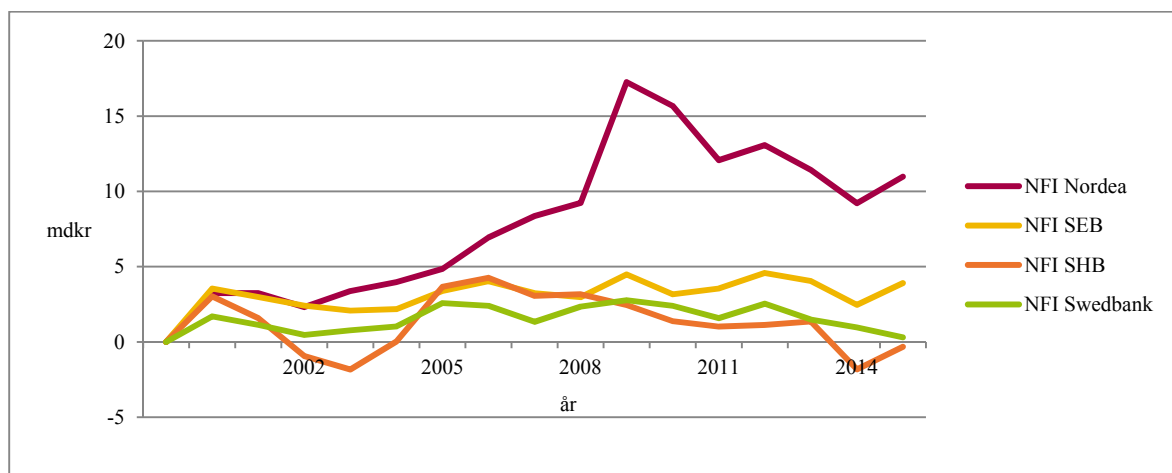
Figur 3. Totala provisionsintäkter från betalningsförmedling och värdepapperstjänster för de fyra storbankerna 2002-2015 (mdkr).

Företagen antogs innan stress ha samma provisionsnetto under scenariots tre år som de hade under 2016. Provisionsintäkter och provisionskostnader antogs även vara konstanta i det stressade scenariot, men nivån justerades relativt 2016. Provisionsintäkterna delades upp i konjunkturkänsliga intäkter och övriga intäkter. De konjunkturkänsliga årliga provisionsintäkterna försämrades

med 20 procent, medan övriga årliga intäkter försämrades med 5 procent. De årliga provisionskostnaderna antogs öka med 5 procent. Detta innebar ingen förändring jämfört med den detaljerade metoden i ÖUP 2016.

2.1.4 Stress av finansiellt nettoresultat

Figur 4 visar att det finansiella nettoresultatet för några av storbankerna har varit volatilt under de senaste 15 åren. Detta motiverade att företagets årliga finansiella nettoresultat, om det har varit positivt föregående år, antogs minska med 20 procent under stresstestets tre år jämfört med vad det var 2016. För de fall då det finansiella nettoresultatet har varit negativt tillfördes ingen stress. Detta innebar ingen förändring jämfört med den detaljerade metoden i ÖUP 2016.

Figur 4. Finansiellt nettoresultat för de fyra storbankerna 2000-2015 (mdkr).

2.2 Stress av tillgångar

Företagen utsattes för en rad oförväntade förluster. Om intjäningen inte var tillräckligt stark reducerade denna stress företagets kapitalbas.

2.2.1 Stress av kreditförluster

FI:s metod för att skatta kreditförlusterna baseras på IRK-företagens IRK-parametrar som rapporteras i COREP. Med IRK-företagen menas här den grupp av företag som har tillåtelse att använda en intern riskklassificeringsmetod för kreditrisk. Genom att använda inrapporterade exponeringsdata kan kreditförlusterna för företagets IRK-portföljer skattas inom exponeringsklasserna institutioner, företag, bolån och konsumtionskrediter.

FI har fastställt att stressen av var och en av de riskparametrar som omfattas av stresstestmetoden ska kalibreras så att det kan anses sannolikt att den

resultaterande effekten på företagens balans- och resultaträkningar kan antas inträffa minst 3 gånger per sekel, men inte mer än tio gånger per sekel. Den valda konfidensnivån på 98 procent (eller två gånger på hundra år) för stresstestet 2016 antyder en något för konservativ syn. För 2017 beslutade FI att konfidensnivån för kalibreringen av kreditförluster från IRK-fördelningen skulle justeras ner till 97 procent. Nivån på kreditförlusterna anpassas dock på så sätt att de skalas upp med en faktor som motsvarar kvoten mellan de riskvikter som företagen använder och de riskvikter som FI anser vore mer rättvisande, 15 procent för bolån och 30 procent för företagsutlåning. Kreditförlusterna för samtliga IRK-portföljer summeras sedan på exponeringsklasserna kreditinstitut, företag, bolån, samt konsumtionskrediter. Till sist fördelas kreditförlusterna i varje exponeringsklass över länder, baserat på den totala fördelningen av riskvägda tillgångar över länder inom varje klass. En kreditfördelningsnyckel konstruerades genom att dividera kreditförlusten med den totala exponeringen för varje klass och land. För ett visst tillgångsslag i ett visst land får alltså företagen kreditförluster i relation till sin exponering. Notera att kreditförlustnyckeln även används för att skatta kreditförluster för portföljer som kapitaltäcks med standardmetoden.

Antaganden om en minsta nivå för riskvikterna på exponeringar mot bolån respektive företagsutlåning får stor påverkan på de skattade kreditförlusterna, särskilt för institut som endast har utlåning i Sverige. För vissa företag blir effekten av riskviktsgolven försumbar medan för andra företag ökar totala kreditförlusterna med 250 procent av vad de hade varit utan justering på grund av riskviktsgolven.

Tabell 1 visar storleken på de stressade kreditförlusterna första året under stresstestet med utgångspunkt från IRK-företagens parametrar för 2016. Företagens kreditförluster antas klinga av under de följande åren. För det andra respektive tredje året bestäms kreditförlusterna till 50 respektive 25 procent av kreditförlustens storlek år 1.

	Kreditinstitut	Företag	Konsumtionskrediter	Bolån
Danmark	0,20 %	1,26 %	1,82 %	0,58 %
Estland	0,61 %	1,88 %	2,54 %	0,58 %
Finland	0,17 %	1,13 %	1,75 %	0,58 %
Tyskland	0,51 %	1,50 %	3,90 %	0,58 %
Lettland	0,99 %	2,10 %	2,96 %	1,09 %
Litauen	0,54 %	1,98 %	2,11 %	0,80 %
Norge	0,17 %	1,14 %	1,29 %	0,58 %
Övriga länder	0,52 %	1,43 %	1,39 %	0,58 %
Sverige	0,21 %	0,97 %	1,11 %	0,58 %
Storbritannien	0,43 %	0,97 %	1,94 %	0,58 %

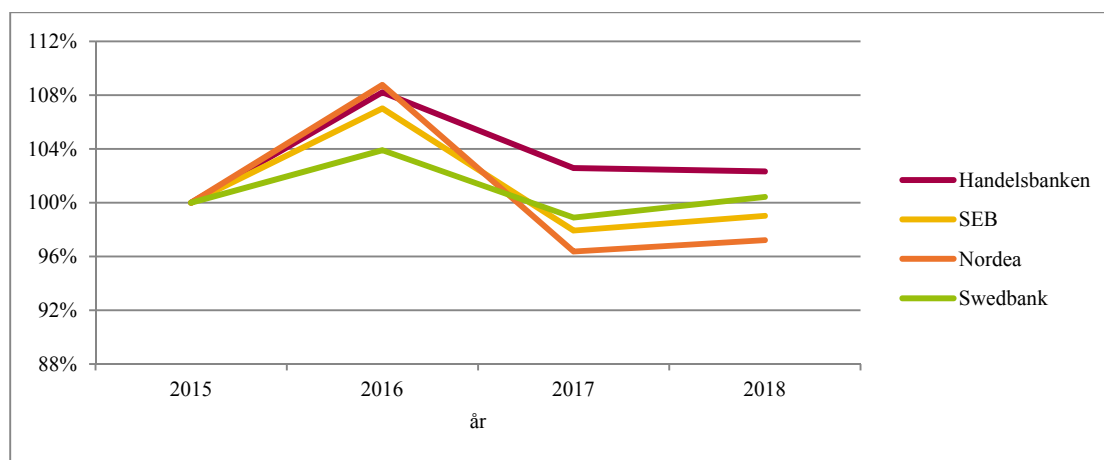
Tabell 1. Genomsnittliga modellerade kreditförluster första året under stresstestet i ÖUP 2017 uttryckt i procent av exponeringens storlek.

2.2.2 Operativa kostnader

Stresstestet innebär även att företagen utsätts för någon form av oförutsedd operativ riskkostnad under scenariots första år. De operativa kostnaderna i scenariot för stresstestet 2016 motsvarade 2,5 procent av företagens intjäning. I EBA:s stresstest 2016 bedömdes schablonvärdet för förlusten motsvara 5 procent av intjäningen varje år under en treårsperiod. Notera att FI:s maximala sanktionsavgift för regelöverträdelser är 10 procent av företagets omsättning. Det stressade scenariot för 2017 har kalibrerats mer i linje med EBA:s schablonmetod. FI antar att de operativa förlusterna under stress motsvarar 4,0 procent av intjäningen.

2.3 Stress av riskvägda exponeringsbelopp

Företagens kapitalkrav kan komma att påverkas vid en finansiell påfrestning. FI har gjort det förenklade antagandet att kapitalkravet för kreditrisk ökar med 15 procent under scenariots första år för de portföljer där kreditrisken kapitaltäcks med interna modeller. Det kan jämföras med hur riskvikterna förändrades i det allvarliga scenariot under EBA:s stresstest 2016 för europeiska banker. (figur 5). Utfallet från EBA:s stresstest visar på ökande riskvägda tillgångar, men den genomsnittliga ökningen var lägre än 10 procent.

Figur 5. Relativ förändring av riskvägda tillgångar för kreditrisk (IRK) för storbankerna från EBA:s stresstest 2016.

Kapitalkravet påverkas också här av att redovisningsvalutan försvagas med 10 procent och att förfallna kreditexponeringar inte riskviktas. Detta innebar ingen förändring jämfört med den detaljerade metoden i ÖUP 2016.

2.4 Beräkning av stresstestets utfall och påverkan på kapitalkravet

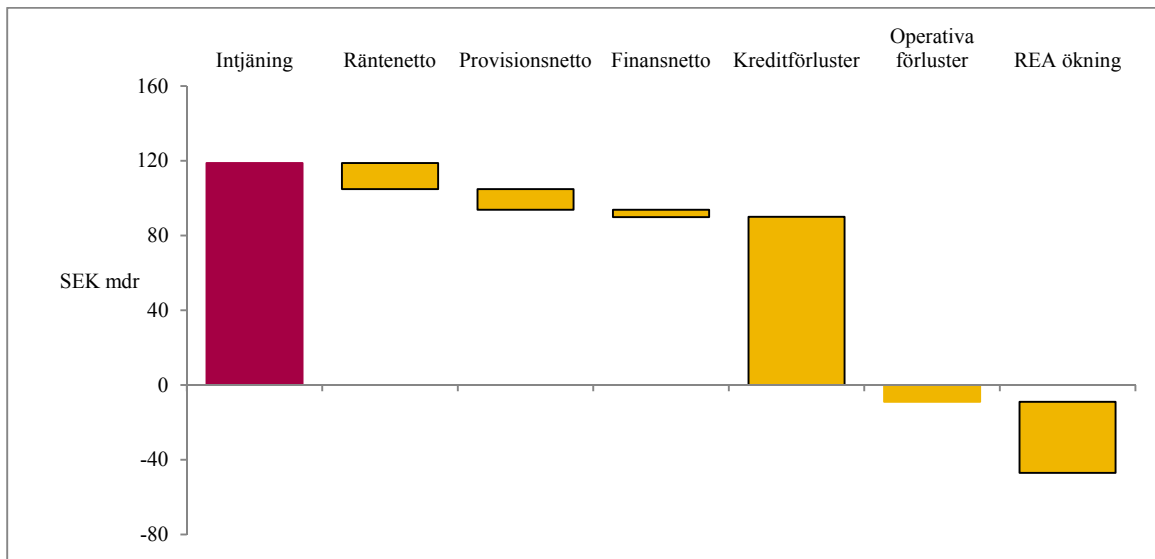
FI beräknar utfallet i stresstestet som summan av ett eventuellt negativt resultat och en eventuell ökning av kapitalkravet till följd av att de riskvägda tillgångarna ökar. Komponenten av kapitalplaneringsbufferten som följer av ökningarna av de riskvägda tillgångarna under stress beräknas från minimikapitalkravet enligt pelare 1, kapitalkonserveringsbufferten, den kontracykliska bufferten samt eventuell systemriskbuffert. Summan av ett eventuellt negativt resultat och ökningen av kapitalkravet det värsta året under stresstestens tre år visar hur stor kapitalplaneringsbufferten behöver vara. Kapitalplaneringsbufferten ska täckas i sin helhet med kärnprimärkapital. Genom att dividera beloppet med företagets totala riskvägda tillgångar får man den procentsats som ska jämföras med kapitalkonserveringsbuffertens 2,5 procent.

Kapitalplaneringsbufferten påverkar företagets kapitalkrav om den är större än kapitalkonserveringsbufferten. För enstaka banker där Basel 1-golvet överstiger det samlade kapitalkravet enligt CRD4/CRR ger dock kapitalplaneringsbufferten upphov till ett ytterligare kapitalkrav utöver minimikapitalkravet⁵.

3. Utfallet i stresstestet inom ÖUP 2017

Figur 6–7 visar en sammanfattning av utfallet för banksystemet i scenariot för att bedöma kapitalplaneringsbufferten. Med banksystemet avses här aggregatet av samtliga tio företag som ingår i stresstestet. Dessa företag står för mer än 90 procent av utlåningen till allmänheten i Sverige. För banksystemet motsvarar utfallet i stresstestet det värsta året (år 1) en kapitalplaneringsbuffert som är mindre än kapitalkonserveringsbufferten, det vill säga mindre än 2,5 procent av riskvägda tillgångar. Utfallet i stresstestet drivs framförallt av höga kreditförluster i kombination med väsentligt högre kapitalkrav på grund av ökningarna i riskvägda tillgångar.

⁵ Kapitalkravet enligt Basel-1 golvet kommer att upphöra den 1 januari 2018 men påverkar den samlade kapitalbedömningen i ÖUP 2017.

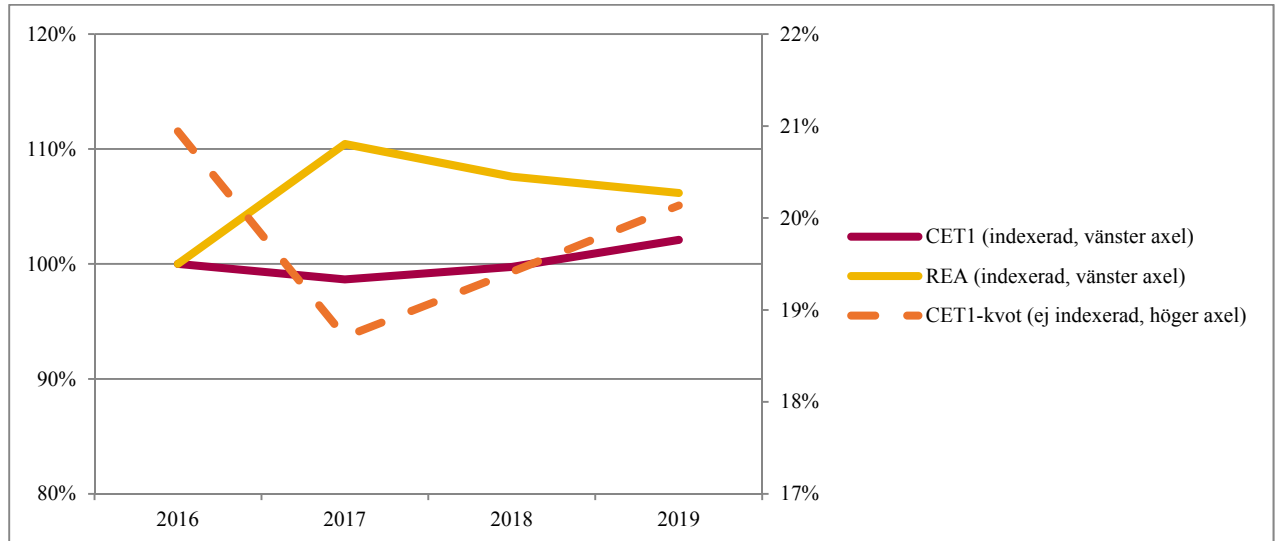

Figur 6. Utfall i stresstestet det värsta året (år 1) för banksystemet definierat som aggregatet av tio banker (SEK mdr).

Figur 7. Utfall i stresstest år 1 för banksystemet definierat som aggregatet av tio banker (% av REA).

Figur 8 visar att förändringen av kärnprimärkapitalkvoten under stresstestets tre år i första hand orsakas av högre kapitalkrav på grund av ökningen i riskvägda tillgångar. Kapitalbehovet är störst under det första året, sedan sker en återhämtning under de kommande åren. Utvecklingen av kärnprimärkapitalet beräknas med antagandet att vinsten beskattas med 22 procent och att 70 procent av vinsten efter skatt delas ut till ägarna.

Figur 8. Utveckling av kärnprimärkapitalkvoten för banksystemet definierat som aggregatet av tio banker (indexerad). Eventuell vinst beskattas med 22 procent och 70 procent av eventuellt överskott efter skatt delas ut till ägarna.